

Diagnoza potrzeb kulturalnych i zasobów mieszkańców okolic Klubu Jędrus, os. Centrum A 6a, Nowa Huta, Kraków

**Raport został przygotowany przez Aleksandrę Migalską i pracownice Klubu
Jędrus w ramach projektu *Akcja partycypacja? W OK!* odbywającego się w Klubach
Dukat i Jędrus Ośrodka Kultury Kraków-Nowa Huta,
realizowanego w ramach
programu Narodowego Centrum Kultury „Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne 2018”**

Autorka: Aleksandra Migalska

Informacje o diagnozie

Diagnoza została przeprowadzona w okresie maj-czerwiec 2018 w ramach projektu „Partycypacja? W OK!”

Celem diagnozy było odkrycie potencjału kulturowego, potrzeb, zasobów grup, które w Jędrusiu się pojawiają, jednak wskazują w rozmowach z pracownikami, że ich potrzeby nie są realizowane: seniorów i dorosłych (głównie rodziców dzieci uczestniczących w zajęciach organizowanych w Klubie)

Chceliśmy także wypracować pomysły na działania, które będą mogły zostać wykorzystane w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne”.

Podczas diagnozy zrezygnowano z tradycyjnej metody ankietowej i zaproponowano inne, w naszym odczuciu bardziej pogłębione, metody badawcze: wywiady, world cafe i inne.

Łącznie w diagnozie wzięło udział ponad 50 osób.

W raporcie przedstawiamy:

1. Odbiór klubu Jędrus i jego charakter
2. Potrzeby uczestników diagnozy (trzech grup: matek, ojców i seniorów)
3. Zasoby, możliwości i potencjał każdej z grup
4. Pomysły na działania Klubu Jędrus Ośrodka Kultury Kraków – Nowa Huta

1. Odbiór klubu Jędrus i jego charakter

Klub widziany oczami osób dorosłych (matki, ojcowie)

W Klubie Jędrus trudno tak naprawdę wyodrębnić grupy, którym dedykowane są zajęcia, bo na zajęcia w Klubie Ojca przychodzą też kobiety, na zajęcia dla rodziców z

dziećmi przychodzą dziadkowie, rodzice lubią też uczestniczyć w zajęciach dla dzieci. Jest to raczej klub dla całych rodzin, tak też jest widziany przez rozmówców i rozmówczynie i tak powinna prawdopodobnie być pomyślana oferta.

Potencjał Jędrusia, to z czym on się kojarzy to “kreatywne pomysły”, “kreatywni ludzie (kadra)”, “osobowości prowadzących”, oryginalne zajęcia, takie ze względu na które chce się wyjść z domu.

Te zajęcia, które już odbywają się w Klubie Jędrus są oceniane bardzo dobrze. Zwłaszcza dużym uznaniem cieszą się zajęcia dla dzieci – podkreślana była poziom zajęć i kompetentna kadra, to że jest tu oferta zajęć dla dzieci przed przedszkolem tak, żeby wraz z rodzicami mogły stopniowo zacząć przyzwyczajać się do zajęć poza domem i oswajać z innymi dziećmi. Bardzo podkreślana była również atmosfera, jaka panuje w klubie. Zdaniem rozmówców i rozmówczyń jest tutaj swobodnie, luźno, domowo, dzieci czują się tutaj wolne. Pojawiały się opinie, że to takie miejsce gdzie “wolno więcej niż w domu, i to jest fajne, rozwojowe dla nich, ale też dla rodziców”. Ale co ważne jednocześnie panują tu takie ramy i zasady, które nie ograniczając swobody i dając przestrzeń do rozwoju, stwarzają poczucie bezpieczeństwa.

Klub Jędrus widziany jako miejsce ożywiająca lokalną społeczność, zwłaszcza ostatnie 2-3 lata to czas, kiedy zdaniem rozmówców i rozmówczyń “coś się ruszyło”. Coraz bardziej dynamicznie zaczyna działać lokalna społeczność i KJ w to się bardzo dobrze wpisuje. Jako warte kontynuacji widziane są zwłaszcza imprezy wychodzące poza klub, do społeczności sąsiedzkich, angażujące lokalnych mieszkańców, jak choćby pikniki, koncerty, zabawy podwórkowe.

Istotną i podkreślaną rolą Klubu Jędrus jest także integracja samych rodzin. Sprzyja temu kompleksowa oferta - to że proponowane są tu zajęcia dedykowane zarówno dzieciom z rodzicami, ojcom z dziećmi, całym rodzinom (pikniki rodzinne), czy seniorom, którzy również chętnie przyprowadzają na zajęcia wnuki. Część osób podkreślała, że atutem klubu jest w tym względzie także wyrozumiałość i elastyczność kadry, dzięki której nie ma problemu by taka fluktuacja na zajęciach miała miejsce, dzięki temu są one bardziej rodzinne i domowe.

Wyzwaniem w prowadzeniu diagnozy było natomiast w ogóle zmobilizowanie do udziału w badaniach, zarówno odbiorców i odbiorczynie działań. Wyraźnie zaznacza się rozpoznawana zresztą przez obie te grupy prawidłowość, że Jędrus działa zdecydowanie prężniej w chłodniejszym okresie roku. Wtedy też jest zdecydowanie większe zapotrzebowanie na zajęcia, kolejki, zapisy itd. W związku z tym proponowanym wnioskiem jest przeprowadzenie kolejnej diagnozy w tym okresie, w którym frekwencja jest wyższa, bo zupełnie inny jest wtedy rytm funkcjonowania Jędrus.

Co ciekawe z wielu wypowiedzi wynikało, że zarówno kadra jak i osoby korzystające z oferty Jędrusia widzą tę sezonowość w kategoriach problemu, podczas rozmów pojawiała

się chęć znalezienia rozwiązań, proponowano różne pomysły, zwłaszcza aktywności plenerowe (pikniki), zagospodarowanie lepiej przestrzeni na zewnątrz Klubu, bezpośrednio do niej przylegającej (altana, ogródek, ławki) czy powracające już marzenie o “ogrodzie na dachu”. Można więc przypuszczać, że KJ ma potencjał przyciągania latem, a ludzie deklarują, że chcą tutaj przebywać gdy jest ciepło, proponując aktywności które mogłyby ich przyciągać, ale ostatecznie frekwencja jest jednak niska i wygrywają alternatywne sposoby spędzania czasu. Warto jednak zwrócić uwagę, że bywalcy i bywalczyne KJ, wskazując “letnie aktywności”, proponują inne pomysły niż te z oferty jesienno-zimowej, opartej raczej na zajęciach wewnątrz. Być może dobrym pomysłem byłaby “specjalna letnia oferta”, zmieniana wtedy gdy zaczyna robić się cieplej?

Klub widziany oczami seniorów

Klub to miejsce spotkań seniorów – co wtorek od ponad 20 lat spotyka się w Jędrusiu Koło seniora nr 20. Klub to przestrzeń dla aktywności towarzyskiej, prób Zespołu Jędrusie, okolicznościowych wieczorków tanecznych. Jak widać przeważa więc aspekt towarzyski, choć seniorzy wskazują na potrzeby wypełnienia innych potrzeb. Co ciekawe, seniorzy korzystający z Klubu i jego aktywności opisanych powyżej rzadko uczęszczają na zajęcia Nowohuckiej Akademii Seniora (organizowanej przez Stowarzyszenie Przyjaciół Nowej Huty) czy oferty klubowych zajęć.

2. Potrzeby uczestników diagnozy (trzech grup: matek, ojców i seniorów)

MAMY

Mamom zaproponowana została rozmowa grupowa, podczas której dziećmi zajęła się animatorka. Już samo to działanie spowodowało, że dyskusja potoczyła się bardzo wartko i można było zaobserwować, jak potrzebna im jest taka przestrzeń. Podstawowym wnioskiem diagnostycznym w kontekście tej grupy jest więc stworzenie w KJ takiej oferty dla mam, z której będą mogły skorzystać, mając czas same dla siebie (bez dzieci).

Ważne obszary rozwojowe zidentyfikowane przez mamy:

1) Rodzina, dzieci, dom, wychowanie

Obszar ten, mimo że wymieniany w pierwszej kolejności wydaje się być już w dużym stopniu zagospodarowany ofertą i w mniejszym stopniu wymaga dodatkowego wsparcia. Z rozmowy wynika, że te zajęcia w KJ z których mamy już korzystają wypełniają ich potrzeby, choć pojawiły się pomysły kolejnych tematów, np. warsztaty z komunikacji w rodzinie, kompromis w małżeństwie, zajęcia nt. nowych uzależnień, zajęcia z psychologiem dotyczące problemów wychowawczych (np. “trudne” dzieci czy trudni rodzice?”).

2) Obszar samorozwojowy:

Mamy biorące udział w warsztatach podkreślały przede wszystkim, że to co można określić jako łączący je wspólny cel związany z etapem życia, w którym są obecnie jest WYJŚCIE ZE ŚWIATA DZIECKA. Podkreślały, że wyzwaniem, ale i priorytetem jest dla nich odnalezienie się na nowo w obszarze społecznym szerszym niż dom i rodzina, któremu to przez ostatni czas poświęcały niemal całość swojej uwagi i czasu. Mówiły o przymierzaniu się do powrotu na rynek pracy, ale także w ogóle trudności w odzyskaniu i przyznaniu sobie na nowo prawa do własnej, osobistej przestrzeni na rozwój (coś, co nazywały “po prostu byciem znowu dla siebie”). Swoje oczekiwania w odniesieniu do wsparcia ich przez KJ w realizacji tych potrzeb widziały przede wszystkim w obszarach: projektu wspierającego aktywizację zawodową; zajęć dot. postrzegania siebie i rozwoju osobistego (“znaleźć swoją ścieżkę”); wzmocnienia pamięci i umiejętności poznawczych po okresie opieki nad dzieckiem w domu; wzmocnienia pewności siebie i asertywności; rozwoju kompetencji związanych z organizacją czasu i wygospodarowywaniem czasu dla siebie, na hobby; posiadania własnej, osobistej przestrzeni; organizowania spotkań z innymi kobietami (mamami) i wspólnego spędzania czasu; zdrowia i profilaktyki, zajęć ruchowych, dbania o siebie czy urody i pielęgnacji

Podstawowym i koniecznym wymienianym warunkiem, aby potrzeby te mogły być realizowane jest ZAOPIEKOWANIE DZIECI, czyli stworzenie sytuacji, w której dzieci bawią się samodzielnie pod opieką innej osoby, zarówno żeby móc brać udział w zajęciach w KJ, jak i żeby móc zostawić dziecko pod opieką i pójść w tym czasie załatwić swoje inne sprawy.

OJCOWIE

W Klubie Ojców przeprowadzony został wywiad grupowy, a następnie rozmowy indywidualne z rodzicami podczas wspólnych zajęć (w grupie przeważali ojcowie, ale nie było to spotkanie z nimi wyłącznie). Te dodatkowe rozmowy prowadzone były w trakcie wspólnej pracy (budowanie donic z palet), ponieważ pozwalało to na bardziej nieformalny tryb “pogawędki”, który dużo lepiej się sprawdzał niż nagrywanie indywidualnych rozmów na dyktafon. Z drugiej strony spowodowało to pewne rozproszenie tematów i urywkowość wątków.

Klub Ojców działa regularnie, ale mając kilkusobowy trzon oraz zmieniającą się cały czas, dochodzącą resztę. Średnio jest to zazwyczaj do około 5-10 osób (więcej w chłodniejszym okresie roku). Pojawiały się opinie, że ojcowie chcieliby, aby ta grupa była bardziej stabilna i lepiej zgrana, a zwłaszcza potrzeba, aby więcej osób wzięło odpowiedzialność za zajęcia (w tym momencie spoczywa ona głównie na jednym z ojców,

który był inicjatorem powstania grupy). Rozmówcy nie mieli jednak pomysłu co zrobić, by zwiększyć mobilizację i podzielić się odpowiedzialnością.

Ojcowie zdecydowanie podkreślają rolę swoich partnerek w tym, że w ogóle zrzeszyli się w tej grupie. To one są widziane jako animatorki społecznego życia rodziny, one wyszukują zajęcia i motywują partnerów do spędzania czasu z dziećmi w KJ. Często to one postawiły w KJ pierwsze kroki i zaczęły chodzić tutaj na zajęcia, a ojcowie dołączyli zachęceni entuzjazmem swoich partnerek. Rozmówcy w Klubie Ojców podkreślali zresztą, że ich motywacja w dużym stopniu jest również oparta na chęci odciążenia partnerek i podarowania im w piątkowy wieczór czasu dla siebie. Z drugiej strony, istotne było również to, że ojcowie rzadko mają okazję przebywać z dzieckiem sam na sam i takie zajęcia dedykowane właśnie ojcom z dziećmi uważają za strzał w dziesiątkę (“możemy pogłębić naszą więź i przeżyć z dzieckiem wspaniałe przygody!”). Dlatego ich zdaniem nie do końca sprawdzają się zajęcia dla mężczyzn, które miałyby na celu integrować ich ze sobą. Twierdzą, że to są w stanie sami sobie zorganizować, po godzinach, a od KJ oczekują oferty właśnie dla nich jako dla ojców, z dziećmi. Z drugiej strony można przypuszczać, że podobnie jak z ofertą dla mam – często zajęcia na które przychodzi się z motywacją “dla dzieci” skutkują potem zauważeniem potrzeby zrobienia czegoś rozwojowego także dla siebie, czy potrzeby wzmocnienia swoich lokalnych więzi społecznych poza rodziną, np. z innymi rodzicami.

SENIORZY

Podczas warsztatów przeprowadzonych metodą World Cafe rozmawialiśmy o potrzebach, zasobach, ograniczeniach i wizji idealnego (bo odpowiadającego potrzebom seniorów) miejsca.

Ważne obszary rozwojowe zidentyfikowane przez seniorów:

1. Dostępność, jakość przestrzeni i jej wykorzystanie:

Seniorzy w trakcie diagnozy wiele uwagi poświęcili jakości otaczającej ich przestrzeni, wskazując na jej kluczowy dla ich działania, aktywności i zaangażowania charakter. Wskazali na kilka problematycznych punktów związanych z Klubem Jędrus, które w znaczący sposób wpływają na ich aktywność w Klubie.

- Klimatyzacja w klubie Jędrus
- Winda dla osób o ograniczonej sprawności fizycznej i dla rodzin z dziećmi korzystającymi z wózków
- Lepsze nagłośnienie (potrzebne dla osób niedosłyszących i gorzej słyszących)
- Toalety i szatnie

- Poprawa estetyki i funkcjonalności klubowych pomieszczeń (zmywarka, lepsze oświetlenie sceniczne, wygodniejsze krzesła)
- Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni wokół klubu: np. Altana, wiata sezonowa, meble miejskie na zewnątrz itp.
- Godziny, w których seniorzy mogą z Klubu korzystać - wskazali, że brakuje większej elastyczności ze strony Klubu (np. należałoby wprowadzić inne dni lub godziny oprócz tradycyjnych wtorków)
- Punkt wymiany książek czyli lepiej zorganizowana i wyposażona biblioteczka – ciekawsze książki, nowości, ale też czasopisma aktualne, zwłaszcza gazety lokalne, wiadomości sportowe

2. Relacje z innymi (bliskimi, przyjaciółmi, sąsiadami, pracownikami klubu)

Seniorzy wskazywali na to, jak ważne są relacje - i jak często (pomimo obecności osób wokół) w kryzysowych sytuacjach są pozostawieni sami sobie, bez wsparcia. Ważnym aspektem okazał się brak wsparcia także w codziennym życiu: potrzeba asysty w codziennym życiu (zakupy, drobne naprawy, wsparcie w sytuacjach związanych z np. obsługą elektroniki, sprawami urzędowymi).

Zauważali, że choć są częścią jednej organizacji (Koła Seniora nr 20) to nowe osoby w kole mogą mieć kłopoty z zintegrowaniem się, w Kole funkcjonują kręgi znajomych, proces zaaklimatyzowania się nowych osób jest czasem trudny.

Ważnym aspektem były relacje z dziećmi, wnukami i prawnukami. Wśród seniorów widać, że to jest wyizolowana grupa, która działa we własnym gronie i nie ma dostępu (albo nie wie o tym) do zasobów pozostałych grup tworzących społeczność wokół klubu. Są np. zajęcia dla dzieci, na które mogą one przychodzić z dziadkami, ale seniorzy mówią, że brakuje im przestrzeni na wspólne spędzanie czasu z wnukami, prawnukami. Co więcej, na zajęcia z dziećmi już przychodzą często dziadkowie (inni niż ci, którzy narzekają na brak takich możliwości), więc problem leży prawdopodobnie w nie docieraniu informacji.

3. Samorozwój, uczestniczenie w życiu kulturalnym

Jest to obszar, w którym seniorzy wykazali największą pomysłowość, wskazywali też na to, że aktywny udział w kulturze jest dla nich istotną wartością. Część z nich jest także członkami i członkiniami zespołu poetycko-muzycznego Jędrusie.

Klub powinien zaspokajać ich potrzeby kulturalne - udział w koncertach, spektaklach, wykładach itp. Jednocześnie nie są nastawieni na poszukiwanie wydarzeń poza Klubem, licząc na zbudowanie takiej oferty, która pozwoli im na aktywność.

4. Zdrowie i aktywność fizyczna

Podczas diagnozy seniorzy dużo miejsca poświęcili na temat zdrowia i braku wsparcia państwa w przypadku chorób. Ich aktywność w Klubie nie jest jedynie ograniczona przez stan zdrowia, ale i przez systemowe rozwiązania, które wymagają od seniorów

zaangażowania czasowego - np. kolejki do specjalistów, badań, co uniemożliwia im często udział w wydarzeniach.

W rozmowie pojawiał się temat specjalistów i ich wizyt w Klubie połączonych z prelekcjami - co też pokazuje specyfikę tej grupy, gdyż w Klubie prowadzona jest Nowohucka Akademia Seniora (organizowana przez Stowarzyszenie Przyjaciół Nowej Huty), w ramach której prowadzone są takie wykłady. Seniorzy uczestniczący w diagnozie nie wiedzieli o tych działaniach bądź są zainteresowani stworzeniem nowej oferty specjalnie dla nich.

3. ZASOBY, MOŻLIWOŚCI I POTENCJAŁ

Rodzice rozpoznają także swój własny potencjał jako grupa, która mogłaby chętnie dać klubowi Jędrus coś od siebie. Wśród ojców pojawił się pomysł wspólnego odmalowania sali, wytwarzania podczas zajęć konstrukcyjnych przedmiotów, które potem mogą służyć klubowi (np. donice, karmniki itp.) Jest to widziane nie tylko jako wkład własny, ale także źródło satysfakcji i dumy, że coś co będzie potem służyć wspólnemu dobru całej społeczności (np. ozdabiać podwórko) wykonało się własnymi rękoma. Ważnym obszarem wskazywanym przez rozmówców i rozmówczynię było także dzielenia się posiadaną wiedzą, umiejętnościami czy kontaktami z ciekawymi ludźmi. Pojawiły się propozycje warsztatów czy pogadanek psychologicznych, konwersacji językowych, rękodzieła, a także zajęcia komiksowe czy zajęcia o tym jak powstają animacje. Wiele entuzjazmu w grupie mam wzbudził także pomysł na "inkubator kompetencji" czy "spółdzielnię umiejętności", gdzie mamy we własnym gronie mogłyby organizować i prowadzić zajęcia dla siebie nawzajem.

SENIORZY

Seniorzy wskazują na swoje doświadczenie i umiejętności, którymi mogą się dzielić z innymi. To działania związane z codziennością: umiejętności kulinarne ale i wiedzę na temat odżywiania, diet zdrowotnych (np. diety diabetyka). Chcą przekazywać rodzinne przepisy i wiedzę - zwłaszcza seniorki, dla których kuchnia jest ważnym elementem tradycji, tożsamości. Seniorzy wskazują na swoje umiejętności techniczne: znajomość stolarki i inne.

Wiele mówią także o rozbudzonych i rozwijanych na emeryturze talentach. Pojawił się pomysł "Spółdzielni umiejętności i talentów": przestrzeni, w której seniorzy mogliby dzielić się swoimi talentami, uczyć się nawzajem i inspirować do działania.

4. Pomysły na działania Klubu Jędrus Ośrodka Kultury Kraków – Nowa Huta

MAMY:

Jeśli chodzi o sposoby realizacji opisanych wyżej potrzeb grupy mam, to wyodrębnić można trzy przenikające się ścieżki w ofercie KJ:

ŚCIEŻKA UMIEJĘTNOŚCI MIĘKKICH: warsztaty, rozmowy, szkolenia rozwojowe dla mam wzmacniające pewność siebie, asertywność, komunikację, rozwój osobisty, coaching dla ojców

ŚCIEŻKA UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH: np. aktywizacja na rynku pracy, organizacja czasu, konwersacje językowe, zdrowie, profilaktyka, diety (alergie, bezgluten), rękodzieło, zajęcia manualne, plastyczne, ruchowe (gimnastyka, joga ale też bardziej dynamiczne, np. capoeira, salsa itp.)

ŚCIEŻKA WIĘZI I SPOŁECZNOŚCI: wspólne wyjścia na kawę, słuchanie muzyki, oglądanie filmów, wieczorki, spotkania dyskusyjne, opowiadanie sobie o podróżach, ulubionych miejscach, wymiana przepisów, “wolne brykanie dla mam”, prowadzenie zajęć dla siebie nawzajem także wpisywałoby się w tą ścieżkę

Pojawiają się dwie możliwe strategie (które zresztą można połączyć), czyli w pewnych obszarach szukanie i ściąganie ekspertek, trenerek, instruktorek z zewnątrz, ale z drugiej strony uruchomienie dzielenia się i wymiany wewnętrznymi zasobami i umiejętnościami, posiadanymi przez mamy. W trakcie wywiadu grupowego pojawił się pomysł na “inkubator kompetencji” - wiele z mam przed urodzeniem dziecka było aktywnych zawodowo albo po prostu mają wiele różnych umiejętności, którymi po pierwsze mogłyby się podzielić między sobą, ale po drugie sprawdzić się i nabyć doświadczenie profesjonalnego prowadzenia jakichś zajęć. Mogłyby one się odbywać albo w grupie mam, albo w ogóle być otwarte. KJ daje przestrzeń i infrastrukturę, by takie profesjonalne doświadczenie nabyć w bezpiecznych warunkach, co mogłoby pomóc stawiać pierwsze kroki wracając na rynek pracy po okresie opieki nad dzieckiem.

OJCOWIE:

Jeśli chodzi o proponowane wymieniane zajęcia podczas rozmowy w Klubie Ojców, to pojawiały się zwłaszcza propozycje plenerowe (ale prawdopodobnie jest to związane z porą roku, w jakiej prowadzona była diagnoza) jak pikniki sąsiedzkie i osiedlowe, wycieczki rowerowe, spacerzy architektoniczne. Podkreślona pozytywnie została specyfika zajęć, która wiąże się z majsterkowaniem, “robieniem czegoś z niczego”, “wyjściem stąd z czymś co się zrobiło własnymi rękoma”. Na te zajęcia, ze względu na ich charakter przychodzą zresztą osoby obu płci, i nie tylko będące rodzicami. W kontekście kolejnych pomysłów wymieniono np. budowanie i konstruowanie różnego rodzaju przedmiotów (same rozmowy odbywały się przy okazji budowania donic z palet, wspomniano też entuzjastycznie zajęcia z budowania ze śmieci karmników dla ptaków), szycie na maszynach, lepienie z gliny i zajęcia ceramiczne. Zaznaczył się także postulat zajęć rozwojowych dla ojców, związanych z rozwiązywaniem problemów wychowawczych, budowaniem więzi z dzieckiem, ale także radzeniem sobie ze stresem, (mindfulness) czy technikami relaksacji.

SENIORZY:

W przypadku seniorów pożądane przez nich aktywności można podzielić na dwie grupy. Z jednej strony mamy aktywności kulturalne, w których seniorzy są odbiorcami: spotkania z ciekawymi ludźmi takimi jak artyści, podróżnicy itp., wspólne wyjścia do kin i teatrów i analogiczne występy w klubie zespołów muzycznych, teatralnych, kabaretowych (pojawiały się takie propozycje jak Zespół Pod Budą), zorganizowane w klubie wystaw, wieczorków poetyckich, wycieczki z przewodnikiem.

Seniorzy wśród oferty klubowej widza także zajęcia sportowe: kurs tańca, gimnastyka dla seniorów, w wodzie, nordic walking, wspólne wyjścia na basen ze zniżką. ważnym aspektem jest samorozwój seniorów: zajęcia językowe, zajęcia z obsługi smartfonów i laptopów, zajęcia muzyczne, manuale (szydełkowanie, plastyczne, majsterkowanie, stolarka, warsztaty fotograficzne). Wskazują na ich ograniczenia finansowe - proponowane zajęcia powinny być bezpłatne lub na tyle niskie, by mogli sobie na nie pozwolić wszyscy.

Seniorzy chcą uczestniczyć w piknikach i spotkaniach sąsiedzkich, budować społeczność wokół klubu, poznawać sąsiedztwo i wspólnie działać.

Wśród pomysłów pojawiło się także: utworzenie punktu (warsztatu) np. z ogólnodostępna maszyną do szycia, wyposażeniem do stolarki itp, Otwarta Kuchnia, wydarzenie "Moda w wydaniu seniorów": pokaz mody - pomysł na wystawę o naszej młodości (fotografie, wspomnienia, teksty)